

27. april 2022

Stortingets energi- og miljøkomite

HØRING ENERGI TIL ARBEID OG TILLEGGSMELDINGEN

Naturvernforbundet sender med dette innspill til Stortingets behandling av Meld. St. 36 (2020-2021) *Energi til arbeid - langsiktig verdiskaping fra norske energiresurser* og tilhørende tilleggsmelding.

Vi må ta vare på naturen og kutte klimagassutslipp gjennom omstilling av norsk økonomi fra oljeavhengighet til energieffektive og fornybare løsninger. For at Norge skal ta sin andel og bidra til at verden innfrir 1,5-gradersmålet, må Norge i praksis bli fossilfritt innen 2040.

Økt satsing på energieffektivisering

Etter en vinter med høye strømpriser og en usikker energisituasjon i Europa har Det internasjonale energibyrået og EU vært tydeligere enn noen gang på hvor viktig det er å redusere energiforbruket. Naturvernforbundet hadde forventet å se tidenes satsing på energieffektivisering i regjeringenes tilleggsmelding. Det er den raskeste måten å skaffe mer energi på for å redusere klimagassutslippene og samtidig ta vare på naturen.

Naturvernforbundet krever at energieffektivisering og energisparing må prioriteres i stortingsbehandlingen. Vi trenger en kombinasjon av krav, økonomisk støtte og informasjon og kompetanseheving for å realisere potensialet for energieffektivisering og energisparing.

Stortinget vedtok i 2016 et mål om å redusere energiforbruket i bygg med minst 10 TWh i 2030. I år er det endelig varslet en plan fra regjeringen for å følge opp. Naturvernforbundet etterlyser en ambisiøs plan med virkemidler for å realisere målet. Og det må bare være starten. Fram mot 2040 må energiforbruket i bygg halveres. I tillegg må vi ha virkemidler for redusert energiforbruk i industrien og en mer sirkulær økonomi.

Tiden til 2030 er kort, og vi anbefaler at det utformes en nedtrappingsplan med tallfestede mål for 2030, 2040 og 2050. En slik nedtrappingsplan må vurdere eksisterende og nye virkemidler.

Naturvernforbundet er kritisk til at det i Enovas mandat ikke lenger er et eget mål for redusert energiforbruk. Fram til en nedtrappingsplan er på plass, må regjeringen i statsbudsjettet for 2023 komme med kraftfulle virkemidler for husholdninger, næringsbygg, kommuner og landbruk, gjennom spissing av Enovas oppdrag i en tydelig tilleggsavtale.

Også endringer i forskriftskrav for rehabilitering og komponenter kan bidra. God energirådgivning fra kommunene, byggenæringen og andre aktører kan hjelpe forbrukerne med å ta gode valg.

Til komiteens behandling av saken har vi noen konkrete forslag til merknader:

Merknad – Øremerkede midler og støtte til velprøvde og modne energiltak

Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2023 sette av minst 1 milliard kroner til å støtte velprøvde og modne energiltak i husholdninger, herunder borettslag og sameier, og ikke begrense støtten til senfase teknologiutvikling og tidlig markedsintroduksjon. I tillegg må regjeringen tilrettelegge for målrettede ordninger for energiltak i næringsbygg, kommunale bygg og landbruk.

Merknad – Kunnskap om energibruk i bygg og virkemidler for energieffektivisering

Stortinget ber regjeringen gi NVE i oppdrag å anbefale virkemidler som kan bidra til å realisere tallfestede mål om energieffektivisering og strømproduksjon i bygg. Stortinget ber regjeringen gi NVE i oppdrag å rapportere på status for måloppnåelse for vedtatt mål om 10 TWh energisparing i bygg innen 2030. Dette kan, for eksempel, gjøres i forbindelse med årlig utarbeidelse av langsiktig kraftmarkedsanalyse, hvor NVE allerede i dag gjennomfører grundige analyser av energibruksutviklingen i byggsektoren.

Naturhensyn og vindkraftutbygging

Vindkraftutbyggingene på land har ført til store naturødeleggelser og et svært høyt konfliktnivå på grunn av et dårlig konsesjonssystem som i altfor stor grad har tatt hensyn til utbygger. Nå åpner regjeringen opp for nye prosjekter med vindkraft på land. Dersom kommune og utbygger er enige om at de ønsker et prosjekt, så kan konsesjonsprosessen starte opp. Naturvernforbundet mener dette ikke er holdbart og frykter at det tas for lite hensyn til natur, miljø og samisk naturgrunnlag.

Vindkraftutbyggingen på Fosen er et grelt eksempel på hvordan samiske rettigheter har blitt overkjørt i vindkraftutbyggingen. Vi viser til dommen fra Høyesteretts storkammer av 11. oktober 2021 om gyldigheten av vedtak om konsesjon og ekspropriasjon til vindkraftutbygging på Fosen. Denne konstaterer at Olje- og energidepartementets konsesjons- og ekspropriasjonsvedtak strider mot reieneiernes rettigheter etter FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27, og at vedtakene derfor er ugyldige. Vi viser samtidig til at Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) har gjort det helt klart at et pågående menneskerettighetsbrudd som dette er må stanses, og at det påligger staten å iverksette en menneskerettslig reparasjonsplan snarest.

Merknad

Stortinget ber regjeringen snarest iverksette tiltak, slik at vindkraftutbyggingen som rammer Fosen reinbeitedistrikt, ikke lenger er i strid med FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter, artikkel 27. Stortinget ber om at regjeringen gjennom nødvendige lov- og forskriftsendringer sørger for at liknende rettighetsbrudd overfor vårt samiske urfolk ikke blir gjentatt.

Vindkraft på land må kun planlegges som mindre anlegg, i industrialiserte områder, langs etablerte infrastrukturnettverk eller på andre arealer der naturverdiene allerede er sterkt forringet. Også i slike områder må det tas hensyn til natur og friluftsliv, og utbygging må unngås i områder med verdifullt fugleliv. Der slike anlegg er bygd, må det stilles krav om sikring mot forurensing og garantier for at området ryddes etter at konsesjonstida går ut. Anlegg som har fått konsesjon må ikke innvilges utsettelse.

Tilleggsmeldingen legger også opp til rask og økt vindkraftutbygging til havs. Økosystemene i havet er allerede sterkt presset fra overfiske, forurensing og klimaendringer. Naturvernforbundet krever at marint vern må på plass før nye områder åpnes - og at en tydelig føre-var-holdning må råde.

Olje og gass – utredning fra Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) må følges opp

Vurderingen av klimavirkninger av produksjons- og forbrenningsutslipp må inkluderes i den oppdaterte PUD- og PAD-veilederen som er varslet fra regjeringen. Dette er i tråd med konklusjonen fra NIM, hvor NIM i sin utredning om hvordan staten skal følge opp Høyesteretts dom, skriver: *NIM mener petroleumsløven paragraf § 4-2 tolket i lys av Grl. § 112 annet ledd krever at klimavirkningen av eksporterte forbrenningsutslipp konsekvensutredes på PUD-stadiet.* Det holder altså ikke å bare oppdatere PUD- og PAD-veilederen med krav om kvalitativ stresstesting mot finansiell klimarisiko i et 1,5 graders scenario, slik regjeringen annonserte i tilleggsmeldingen.

Dersom selskapene ikke kan dokumentere at utbyggingen er i tråd med 1,5-gradersmålet, forventer vi at staten oppfyller sine forpliktelser og ikke godkjenner prosjektet, i tråd med NIM-utredningens konklusjoner.

Merknad

Alle PUD-godkjennelser gitt etter Høyesteretts dom i klimasøksmålet, 22. desember 2020, trekkes tilbake. Det innføres et moratorium på behandling av nye PUD-søknader. Dette må skje i påvente av at PUD- og PAD-veilederen oppdateres, slik regjeringen har varslet i Tilleggsmelding til Meld. St. 36 (2020-2021). Vurderingen av klimavirkninger av produksjons- og forbrenningsutslipp må inkluderes i en oppdatert PUD- og PAD-veileder, i tråd med konklusjon fra Norges institusjon for menneskerettigheter.

Nei til elektrifisering av sokkelen med kraft fra land

Naturvernforbundet mener det er feil å elektrifisere petroleumsindustrien med kraft fra land. Elektrifisering av petroleumssektoren har allerede medført utbygging av naturødeleggende kraftlinjer. Den enorme investeringen det vil kreve å elektrifisere sokkelen, kan bidra til å forlenge utvinningen av forurensende olje og gass til lenge etter at verdens utslipp skal være tilnærmet null. Dermed kan dette hindre nødvendig omstilling av norsk næringsliv mens det ennå er tid.

Med vennlig hilsen
Naturvernforbundet

Truls Gulowsen
leder